

ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΜΑΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ

Στο σχολείο το παιδί, από τα μικρά του άκόμα χρόνια, πρέπει ν' άρχισιν να γνωρίζη, με τρόπο συστηματικά παιδαγωγικό, τη μουσική, από την πιο πηγαία και άπλη της μορφής, το δημοτικό τραγουδιού και της βυζαντινής μελωδίας, μέχρι την άνωτερη εκείνη τέχνη, που έδημιούργησαν οι διάφοροι συνθέτες, δικοί μας και ξένοι, κάθε έποχης.

Στο σχολείο μπορεί να μάθη τη μουσική άνάγνωση, το μονόφωνο και χορωδικό τραγούδι, στοιχεία άρμονίας, Ιστορίας της μουσικής, μορφολογίας, όργανολογίας και γενικά μουσικής έγκυκλοπαιδείας.

Με τη χορωδία του σχολείου, το παιδί, θα κάμη την πρώτη του γνωριμία με την άρμονία και θα εκτιμήση την άξια της συνεργασίας του με τους συμμαθητάς του.

Με κατάλληλες μουσικές διαλέξεις, μουσικές ανάλυσεις, άκροασεις από δίσκους ή με την έκούρια ραδιοφωνικών έκπομπών, μπορούμε να δείξουμε στο παιδί τους εύρεις όριζόντες της παγκόσμιας μουσικής. Ή Φιλαρμονική ή ή όρχήστρα, όπου υπάρχουν, μπορούν να συνεργασθούν με το σχολείο, για την άναπτυξη του μουσικού αίσθηματος των παιδιών.

Δώδεκα χρόνια τα έχουμε στα χέρια μας; έξη στο δημοτικό και έξη στο γυμνάσιο. Δέ φθάνουν; Όταν βέβαια γίνουν νόμοι και ρυθμισθούν όσα πρέπει να ρυθμισθούν για να μπορεί να γίνη καρποφόρα ή διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στην έκπαίδευση. Όπως έγραφα, σ' ένα άλλο μου άρθρο, έδω στην 'Ελλάδα άπ' το σχολείο πρέπει ν' άρχιση η μουσική μας άνόρθωση. Γιατί, έξω άπ' αυτό, στα περισσότερα διαμερίσματα της χώρας μας, δεν υπάρχει σχεδόν τίποτε που θα μορφώση την άκοή.

'Αντίθετα, έξω άπ' το σχολείο, βουίζει, νόχτα-μέτρα, το λαφρό τραγούδι, το ρεμπέτικο, το σερβέτικο, ό μπαζομάς, ή τζαζ και κάθε είδους άνορησία. Ή πατρίδα των μουσών και της άρμονίας, που έξακολουθεί να την κατοική ένας λαός με καλλιτεχνικό αίσθημα, θυμίζει πότε χώρα της μακρυνής 'Ανατολής και πότε της 'Αφρικής. Κι' άς είμαστε άπόγονοι εκείνων που πίστευαν πως μπορεί μία πολιτεία να διαβηθή και να έφυκεσθί, με την έπίδραση κακής μουσικής, φεαλών μουσικών τρόπων» όπως λέει άρχαίος συγγραφέας.

Γι' αυτό τα νομοθετικά μέτρα για τον έλεγχο κάθε είδους μουσικής, που κυκλοφορεί, είναι άπαραίτητα. Παράλληλα δε με την απαγόρευση της μουσικής, που διαστρέφει την καλαισθησία του λαού και έξασκέι μέγανου του αλευθρία έπίδραση, πρέπει να ληφθή σειρά μέτρων που θα προστατεύσουν την άληθινή τέχνη. Πρέπει να όπιστηριχθή η μουσική που είναι γραμμένη από καλλιτέχνες με ταλέντο και με μόρφωση, είτε έλαφρή είν' αούτη(όπερέτα, λαϊκό τραγούδι κλπ., όποτε μαζί με την ψυχαγωγία, που θα δώση στο λαό, θα του μορφώση γούστο καλό και θα τον έξυγεινήση, είτε σοβαρή είναι, όποτε θα του προσφέρη την άνωτερη καλλιτεχνική τέψη και συγκίνηση.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

Μουσικοί διαγωνισμοί με μεγάλα βραβεία, ήθική και οικονομική όποστήριξη των συνθετών, ως πολιτικό πνευματικό κεφάλαιο του τόπου, οικονομική ένίσχυση των μουσικών Ιδρυμάτων, συναυλίες με φθηνά εισιτήρια χάρην του λαού, με έξερητική φροντίδα στην κατάρτιση των προγραμμάτων και κατάλληλη άνάλυση των έργων, έκδοση υπό του Κράτους των βραβευμένων έργων ή οικουική διευκόλυση για την έκδοση μουσικών έργων, κατάλληλη διαφώτιση του λαού για τη σημασία που έχει η τέχνη, συχνές εκτελέσεις στο ραδιόφωνο έργων νέων μουσικής, είναι, νομίζω, μερικά άπ' τα σοβαρά μέτρα που θα βοηθήσουν στη μουσική μας άνόρθωση.

Σπουδαίος παράγων, που έχει σχέση με την προαγωγή της καλαισθησίας και της μουσικής έξόφωση του λαού μας είναι και η μουσική 'Εκκλησία.

'Από τότε που έγιναν Κράτος, ούτε σ' αούτη τη μουσική έδότη ή σημασία που έπρεπε.

'Ο άπολογισμός μιάς έκατονηρατίας δείχνει πως και το σπουδαίο αυτό ζήτημα έπασε στα χέρια της Ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Το γούστο των έπιτρόπων νόμου. Τρείς άγαθοί νοικαριοί κρίνουν τη μουσική που θ' άκούση στην εκκλησία ό λαός μας.

Στις περισσότερες εκκλησίες ψάλλεται μία μουσική που δέν είναι ούτε μονόφωνη βυζαντινή ούτε πολυφωνική. Κάτι που θυμίζει έτεχνη καντάδα. Μουσική που δέν έχει πάντα χαρακτήρα θρησκευτικό. Εύχαριστεί ίσως τους πολλούς; χωρίς όμως να προάγη την καλαισθησία του λαού μας.

Και όμως το ζήτημα αυτό δέν είναι μονάχα καλλιτεχνικό, μουσικό. Είναι και θρησκευτικό. 'Αφού είναι γνωστό πως η μουσική όσο τίποτε ίσως άλλο, έπίδρα στις καρδιές των χριστιανών και τους κάνει ν' αγαπούν την εκκλησία. Προετοιμάζει το έδαφος για την ήθική διδασκαλία του Εθαγγελίου.

'Η άνόρθωση της εκκλησιαστικής μουσικής πρέπει ν' άρχιση με την εκκαθάριση των τετραφωνιών, που, χωρίς να έχουν χαρακτήρα θρησκευτικό, έπεβλήθησαν, με την άνάγκη και με τη βοήθεια της συνθεσίας, σ' ένα άκροατήριο όχι προημένο μουσικά.

Το ίδιο πρέπει να γίνη και για τις μελωδίες εκείνες, που λέγονται βυζαντινές, χωρίς να είναι, χωρίς να έχουν τα γνωρίσματα της βυζαντινής μελωδίας: απλότητα, ύφος, περιεχόμενο, εκφραστική δύναμη, πρωτοτυπία κλπ.

Παράλληλα όμως με την εκκαθάριση πρέπει να ληφθούν και μέτρα θετικά για τη μουσική της εκκλησίας. Μόρφωση πρώτα φαλών. Ή βυζαντινή μουσική είναι μονοδική. Ή βυζαντινή μονωδία θα υπάρχει πάντα στην εκκλησία μας, για λόγους πρακτικούς και αίσθητικούς. Και μέσα σε μία άνευρωμένη πολύφωνη εκκλησιαστική μουσική του μέλλοντος ό μονωδός θνάει άπαραίτητος για τις μελωδίες εκείνες, που θα κριθί πως πρέπει να άκούονται μονόφωνες, όπως γράφηκαν, για να μνή άλλοιωθί ό χαρακτήρας τους.

Είμαι από κείνους που πιστεύουν πως στην εκκλη-

διάστικη ακολουθία έχει τη θέση της και ή μοναδία και ή πολυφονία. Δέν πρόκειται δέ να έκτοπιση ή μία τήν άλλη. Γι' αυτό δίπλα στους καλούς ψάλτας πού πρέπει να μορφώσουμε πρέπει ν' άποκτήσουμε και πολύφωνη έκκλησιαστική μουσική.

Οι προσπάθειες πού έγιναν στό κεφάλαιο αυτό, σέ διάστημα εκαονταετίας, από την ιδιωτική, δυστυχώς, μονάχα πρωτοβουλία, πρώτα στις έλληνικές κοινότητες πού έξωτερικού (Βιέννη, τετράφωνη Έκκλη. Μουσική Νικολαΐδη - Πράγερ, Χαβιταρά - Ραντχάτιγγερ, 1844) κι ύστερα, στός Άθήνας (Άλ. Κατακουζηνός (1870) Θ. Πολυκράτης κ. λ.) έδειξαν τό βαθμιαίο ώριμασμα ενός νέου μουσικού γούστου, πού δέ μπορεί ν' άγνοηθή στις θρησκευτικές έκδηλώσεις τών ανθρώπων. Γιατί κι' αυτές είναι μία ουσιασής έκδήλωση της ζωής των. Ή αντίδραση στην αισθητική αυτή άνάγκη, όχι μόνο ήταν μάταιη, αλλά και έβλαψε πολύ, γιατί, μέ την άδιαφορία πού τή διαδέχθηκε, είσήγαγε μεσ' στις έκκλησίες, μουσική άνεξέλεγκτη και όδήγησε στη μουσική άναρχία.

Γι' αυτό ή Ίδρυση ενός μουσικού συμβουλίου έκκλησιαστικής μουσικής, από ειδικούς, πού να έχουν ζήσει και τή βυζαντινή μελωδία και τήν εύρωπαϊκή άρμονία, πρέπει να θεωρηθή από τά πρώτα μέτρα για τήν άνόρθωση της μουσικής της έκκλησίας. Πολλές οι ύπηρεσίες πού θα προσφέρη. Θά μάς άπαλλάξη από τά παράσιτα πού φύτρωσαν, μέ τόν καιρό, στό έδαφος της μουσικής της έκκλησίας. Θά κρίνει, δ.τι θα γράφεται στό έξής για τήν έκκλησία. Θά καθορίση τά προσόντα τών μουσικών της έκκλησίας (ψαλτών, διευθυντών έκκληχωρωδιών). Θά επιβλέψη στη μεταγραφή τών βυζαντινών μελωδιών άπ' τή βυζαντινή στη διεθνή μουσική σημειογραφία.

Έτσι οι θαυμασίες αυτές μελωδίες θα γίνουν γνωστές σ' όλον τόν κόσμο από μία έπίσημη μεταγραφή και δέ θάναι εύκολο στόν καθένα να τις μεταβάλη.

Τό μουσικό συμβούλιο της έκκλησιαστικής μουσικής θάναι ο νους πού θα είσηγηθή κάθε τι πού θα άποβλέπη στην προαγωγή της μουσικής της λατρείας.

Γιά τήν έκκλησιαστική μουσική πρέπει να ληφθούν μέτρα πολλά, πού δέν είναι δυνατόν να θυγούν στό άρθρο αυτό.

Χωρίς να θέλουμε να μπορούμε σέ λεπτομέρειες, πρέπει ν' αναφέρουμε απ' αυτά, τήν καθιέρωση του θεαμού τών έπιθεωρητών της έκκλησιαστικής μουσικής, τήν Ίδρυση άυτοτελούς ειδικής έδρας του μαθήματος στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου, τή συστηματοποίηση της διδασκαλίας του στις Έκκλησιαστικές Σχολές και τις Παιδαγωγικές Άκαδημίες του Κράτους και τήν Ίδρυση σέ κάθε έβρι- Μητροπόλεως ειδικού φροντιστηρίου έκκλησιαστικής μουσικής, όπου να μετεκπαιδευθούν όπορωεωτικά οι ψάλτας και οι Ιερείς της περιφέρειας και να μορφωθούν οι νέοι πού θα θέλουν να έπιδοθούν στόν καλλιτεχνικό αυτόν κλάδο.

Γιά να γίνουν όμως όλα αυτά, πρέπει να ενδιαφερομμε για τήν τέχνη, γενικά.

Είναι καιρός ν' αναγνωρισθή ή σημασία πού έχει στόν έκπολιτισμό ενός λαού.

Αυτό, οι άρχαίοι μας πρόγονοι, τό είχαν καταλάβει καλά. Έπίστευαν πως όλόκληρη ή ζωή του άνθρώπου πρέπει να έκδηλώνεται μ' Έναν τρόπο πού να θυμίζει καλλιτέχνημα, «πας γάρ ο βίος του άνθρώπου εύρυθμίας και εύρρυθμίας δεΐται» έλεγε ο Πλάτων.

Ή πλατεία των μόρφωση ήταν τόσο πολύ ζυωμένη με τήν τέχνη, ώστε δέ μπορούσε να έννοηθή χωρίς αυτή.

Οι μεγάλοι τους φιλόσοφοι ήταν και ξακουστοί καλλιτέχνες. Τή πνευματική τους άνηση τή χρωτούσαν και στην τέχνη.

Άς έλιπίσουμε πως και ή νέα έλληνική πολιτεία θα θυμηθή τό κεφάλαιο αυτό της Ιστορίας μας, της Ιστορίας του έλληνικού πολιτισμού και δέν θ' άργήση να ένδιαφερθή για τήν τέχνη, πού, μαζί με άλλους παράγοντες της πνευματικής μας ανάπτυξεως, θα ξαναφέρη στόν τόπο αυτό του φωτός και της άρμονίας τό άθάνατο άρχαίο πνεύμα, όπως λέει ο Παλαμάς, «του ώραιου, του μεγάλου και τ' άληθινού!».